

EnviroOtázniky 2017
téma: Háved'
okruh: vtáky – cicavce

1. Holuby

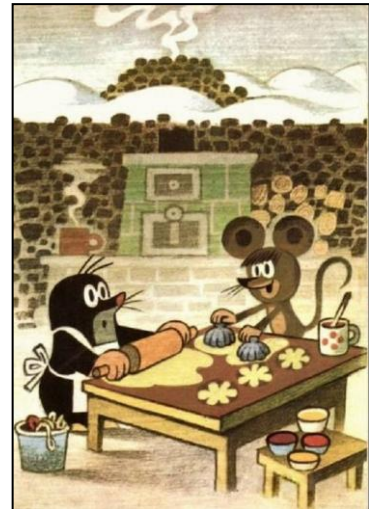
Holuby sú neodmysliteľnou súčasťou miest. Mnohým ľuďom sú sympatické, mnohým však prekážajú. Ako sa hovorí: „Sto ľudí sto chutí“. Ich negatívny vplyv sa spája najmä s holubím trusom, ktorý nielen že ničí budovy, ale je tiež zdrojom rôznych mikróbov, plesní, parazitov a alergénov. Málokto však vie, že v 16. – 18. storočí bol neoceniteľným hnojivom. V Iráne sa používal na hnojenie melónov, vo Francúzku a Taliansku viníc a konopných polí. Holub vyprodukuje približne 4 – 11 kg trusu za rok. V 16 storočí bol v Anglicku holubí trus považovaný za jediný zdroj určitej chemickej zlúčeniny, základnej ingrediencie pušného prachu. **Ktorú chemickú zlúčeninu máme na mysli?**

- A síran amónny
- B čpavok
- C liadok**

2. Krt podzemný

Už len pri slove krt sa niektorým záhradkárom ježia chlpy. Túto bojovú náladu vytvára fakt, že krtovi je jedno, či ryje chodbičky na pasienkoch, kde to nikomu nevádi alebo v úhladnom poličku mrkvy, kde spôsobí nemalé škody na úrode. Krt je aktívny aj v zime. Denne spotrebuje 1,5 krát toľko potravy ako sám váži. **Čo je hlavnou zložkou potravy krta podzemného?**

- A koreňky rastlín, príp. zelenina
- B pôdne červy (dážďovky) a hmyz**
- C odumretý organický materiál

3. Netopiere

Okrídlená myš, týmto slovným spojením ľudia neraz častujú netopiera. Netopier má proste smolu. Nikdy si nezíska široké množstvo obdivovateľov, nemá veľké očka ako srnča, ani huňatý chvost ako veverička. Tieto jediné lietajúce cicavce sú opradené množstvom mýtov a povier, vďaka ktorým sú neprávom zatracované a označované za krvilačné príšery. Mnoho ľudí verí, že sa zamotávajú do vlasov, čo samozrejme nie je pravda. Málokto sa zamýšľa nad ich pozitívami, ktorých nie je málo. Netopiere dokážu za noc pochytať okolo 70 kusov rôzneho hmyzu, za leto je to až 2,5 kg. Medzi najznámejšie úkryty patria jaskyne a podkrovia kostolov. Najväčšie známe kolónie sa nachádzajú práve v podkroviach sakrálnych stavieb kostolov. **Koľko druhov netopierov žije na Slovensku?**

- A 23
- B 22
- C 28**

4. Králik divý

Králik divý pochádza zo severozápadnej Afriky. Ľudia ho kvôli kožušine a ako lovnú zver úspešne vysadili do takmer každej európskej krajiny. V päťdesiatych rokoch 20. storočia sa však na Slovensku stavy králikov výrazne znížili v dôsledku vírusového ochorenia myxomatózy. Dokonalé podmienky pre život našiel králik v Austrálii. Neuveriteľná rozmnožovacia schopnosť (králik vrhne 4-5 rás do roka, pričom je v každom vrhu 4-8 mláďat) spôsobila ich premnoženie. Králik sa dostal do Austrálie s prvými loďami v roku 1788. Obrovský nárast populácie však spôsobil austrálsky farmár Thomas Austin, ktorý na svoj pozemok vo Viktórii vypustil 24 králikov. Do konca storočia osídlili celý kontinent. **V ktorom roku T. Austin vypustil králiky, čo bolo príčinou neskoršieho premnoženia tohto hlodavca v Austrálii?**

- A 1788
- B 1827
- C 1859**

5. Plchy

Na Slovensku žijú štyri druhy plchov: plch sivý, plch lesný, plch lieskový a plch záhradný. Posledný menovaný bol považovaný za vyhynutého, no analýza vývržkov sov zaznamenala prítomnosť kostičiek aj tohto druhu. Plchy žijú v lesoch alebo v ekotóne lesa a lúky, kde vyhľadávajú semená, lesné plody, hmyz, prípadne drobné zemné cicavce alebo vajíčka vtákov. Na zimu sa im vytvárajú veľké zásoby podkožného tuku, pretože upadajú do pravého zimného spánku (telesná teplota im klesá na 5 °C). V období prudkých poklesov teploty upadajú do spánku aj v lete (estivácia). **Ktorý druh má najdlhší zimný spánok?**

- A plch lieskový
- B plch sivý**
- C plch lesný

6. Líška hrdzavá

Líška hrdzavá je naším najbežnejším mäsožravcom. Živí sa najmä zdochlinami. Pri love uprednostňuje choré zvieratá, čím prispieva k likvidácii prírodných ohnisk chorôb prenosných na zvieratá i človeka. Dôležitou zložkou potravy sú aj drobné cicavce, hmyz a lesné plody. Základné sfarbenie líšky je hrdzavo-červené so striebřistým nádychom, vyskytujú sa však aj bledšie či tmavšie varianty. **Ako sa nazývajú tmavšie varianty líšky hrdzavej?**

- A líšky uhliarky**
- B líšky kominárky
- C líšky černice

7. Krkavec, havran, kavka

Krkavec čierny, havran poľný a kavka tmavá patria do čeľade krkavcovité. Vyznačujú sa nesmiernou inteligenciou. Dokážu sa napríklad naučiť rozprávať a pochopiť význam slov, spoznajú ľudí podľa tváre, po krátkom pozorovaní vedú vyriešiť jednoduché úlohy. Najväčší je krkavec. Je veľmi starostlivým rodičom, takže človekom vymyslený hanebný pojem krkavčia matka, je nepravdivý. Na rozdiel od menšieho havrana má operený koreň zobáka. Havran má zobák lysý a tzv. nohavičky (operenie na nohách). V krdli má každý svoju úlohu, vzájomne sa informujú a v prípade nebezpečenstva sa varujú. Nezaostáva ani kavka. Je menšia, perie má sivý nádych, neprehliadnuteľné sú jej modré oči. Rovnako ako ostatné druhy z tejto čeľade, tvoria páry na celý život. Dokonca pred prvým zahniezdením ešte rok randia. Niektoré druhy sa výborne prispôbili životu v mestách. **S ktorým z týchto druhov sa môžete stretnúť v meste?**

A krkavec

B havran

C kavka aj havran

8. Kukučka

Kukučka jarabá je sťahovavý vták. Na jar prilieta na Slovensko z Afriky medzi poslednými sťahovavými vtákmi. Aj napriek širokej škále biotopov, ktoré obýva, jej počty klesajú. Azda najznámejšia je najmä pre svoj hniezdny parazitizmus. Zobákom ukladá do cudzieho hniezda vždy iba jedno vajce, ktoré sa sfarbením aj veľkosťou podobá na vajce budúceho "náhradného rodiča".

Doteraz sa zistilo viac ako sto druhov hostiteľov. **Na juhu Slovenska uprednostňuje jeden významný vtáčí druh viazaný na pobrežnú vegetáciu. Viete, ktorý druh máme na mysli?**

A trsteniarik škriekavý

B drozd čierny

C vrchárka modrá

9. Potkan

Potkan hnedý pochádza z bažinatých oblastí juhovýchodnej Ázie. Prvé zmienky o potkanoch v Európe sú z 11. storočia z Poľska. Do Európy sa dostal predovšetkým zásluhou moreplavectva. Potkany sú veľmi šikovné. Vďaka obratnosti v šplhaní, sa po lanách bez problémov dostávajú do útrob lodí. S dostatkom jedla v podpalubí sa takto nechávali „vozit“ po celom svete. V 14. až 18. storočí Európu periodicky sužoval mor tzv. čierna smrť. Z rozširovania tejto nebezpečnej choroby, ktorá vyhubila štvrtinu vtedajšej populácie, ľudia často vinili potkany. Dnes vieme, že sa potkan nachádza medzi 230 živočíšnymi druhmi, ktoré môžu túto chorobu prenášať. V prípade potkanov bola skutočným pôvodcom moru blcha *Yersenia pestis*, ktorej sa našťastie darí len v teplých klimatických oblastiach.

Potkany sú veľmi nenáročné a prispôsobivé. Areál ich rozšírenia je obrovský. **Ako sa nazývajú druhy, ktoré žijú takmer na celom svete?**

A synantropné

B kozmopolitné

C endemické

10. Volavka biela

Volavka biela je neobyčajne elegantným druhom brodivca. V minulosti ich vo veľkých množstvách neľútostne zabíjali pre okrasné perá, z ktorých sa vyrábali dámske klobúky. V súčasnosti ich ohrozuje hlavne likvidovanie ich prirodzených biotopov, mokradí a používanie jedov v poľnohospodárstve. Loví prevažne len malé druhy rybiek, ktoré nie sú hospodársky významné (napr. bežné beličky európske). Preto je neodôvodnené nazývať ju škodcom. Niekedy je možné vidieť ju na strniskách a lúkach, kde obratne loví hlodavce. Je paradoxné, že práve lovom hlodavcov najviac dopláca na používanie jedov na poliach. Hniezdi jednotlivo alebo v kolóniách v mokrad'ových ekosystémoch s hustým porastom prevažne trsti. **Kde sa nachádza najvýznamnejšie a zároveň najväčšie hniezdisko volavky bielej na Slovensku?**

A CHVÚ Dunajské luhy

B CHVÚ Sĺňava

C rybničná sústava medzi Iňačovcami a CHVÚ Senné